

Cemil Sena Ongun'un Umûmi Usul-i Tedris Adlı Eserinde Ele Aldığı Öğretim Yöntemlerinin İncelenmesi

Investigation of Teaching Methods Handled by Cemil Sena Ongun in His Work Named Umûmî Usul-i Tedris

Veysel Elkatmış, Faruk Kayman

Yazar Bilgileri

Veysel Elkatmış
Dr., Millî Eğitim Bakanlığı,
veysel.elkatmis@gmail.com

Faruk Kayman
Dr., Millî Eğitim Bakanlığı,
farukkayman@gmail.com

ÖZ

Bu çalışmada, Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eserinde yer alan öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesi ve bugün kullanılmakta olan yöntem ve tekniklerle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, eserin orijinal nüshası Konya Yazma Eserler Kütüphanesinden elektronik ortamda talep edilmiş ve e-kitap olarak temin edilmiştir. Eser Arap asıllı Türk alfabesinden Latin alfabesine aktarıldıktan sonra eserde hangi öğretim yöntemlerine yer verildiğine bakılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma materyalini İstanbul Orhaniye Matbaası tarafından 1928 yılında basılan Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eseri oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve bu veriler ışığında oluşturulan başlıklar altında açıklanmıştır. Çalışma sonunda sekiz bölümden oluşan Umumî Usul-i Tedris adlı eserin özellikle "usuller" bölümünde çok sayıda öğretim yöntemine yer verildiği görülmüş ve bu yöntem ve tekniklerin günümüzde kullanılan yöntem ve tekniklerle benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Cemil Sena Ongun
Umumi Usul-i Tedris
Öğretim Yöntemleri
Öğretim Teknikleri

Keywords
Cemil Sena Ongun
Umumi Usul-i Tedris
Teaching Methods
Teaching Techniques

Makale Geçmişi
Geliş: 18.05.2021
Düzeltilme: 18.10.2021
Kabul: 10.11.2021

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the teaching methods and techniques in Cemil Sena Ongun's work called Umumî Usul-i Tedris and to compare them with the methods and techniques used today. For this purpose, the original copy of the work was requested electronically from the Konya Manuscripts Library and provided as an e-book. After the work was transferred from the Arabic-origin Turkish alphabet to the Latin alphabet, it was examined which teaching methods were included in the work. In the study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used. The study material of the research is Cemil Sena Ongun's work called Umumî Usul-i Tedris, which was published by İstanbul Orhaniye Printing House in 1928. The data obtained in the study were analyzed by content analysis method and explained under the headings created in the light of these data. At the end of the study, it was seen that there are many teaching methods, especially in the "methods" section of the work called Umumî Usul-i Tedris, which consists of eight chapters, and it has been determined that these methods and techniques are similar to the methods and techniques used today.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Elkatmış, V. & Kayman, F. (2021). Cemil Sena Ongun'un Umûmi Usul-i Tedris adlı eserinde ele aldığı öğretim yöntemlerinin incelenmesi. *TEBD*, 19(2), 1160-1177. <https://doi.org/10.37217/tebd.939109>

Giriş

Cumhuriyet'in kurulması aşamasında eğitim öğretim konusu çeşitli boyutlarıyla ele alınmış ve dönemin aydınları tarafından akılcı ve gerçekçi bir bakış açısıyla irdelenmiştir. 1921 yılında Maarif Kongresi'nin düzenlenmesinin ardından, 1923 yılında dönemin Millî Eğitim Bakanı olan İsmail Sefa Bey tarafından bir genelge yayımlanmış ve ülkedeki bütün eğitim kurumlarına gönderilmiştir. Yine bu dönemde öğretmenlik mesleğine de önem verildiği görülmüş, bunun bir sonucu olarak 1926 yılında Maarif Teşkilatına Dair Kanun çıkarılarak kanunda "Maarif hizmetinde asıl olan muallimliklerdir." şeklinde bir maddeye yer verilmiştir (Demirel, 2009). Diğer yandan öğretmen yetiştirmek amacıyla Anadolu 15 darulmuallimin mıntikasına ayrılarak, buralarda yeni okullar açılmış ve vasıflı öğretmen yetiştirmek adına öğrenci ve öğretmen sayılarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Devlet politikası olarak öğretmen yetiştirme çabalarının yanında dönemin aydınları tarafından özellikle alfabe ve ilk okumaya yönelik çalışmalar yapılmış, eğitim ve öğretimi konu alan çeşitli eserler yayımlanmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde uzun yıllar öğretmenlik yapan Cemal Sena Ongun, döneminin eğitim anlayışına eserleriyle katkı sunan önemli bir eğitimci ve yazardır. Ongun, dönemin aydınları tarafından yazılan eserler arasında genç öğretmenlere rehber olabilecek toplu bir usul-i tedris kitabının olmaması nedeniyle Umûmi Usul-i Tedris adlı eseri kaleme almıştır. Yazmış olduğu eserleri; ilkökul öğretmenleriyle öğretmen okulları için yazılmış olanlar, felsefe ile ilgili kitaplar, çeviri kitaplar, aforizmalardan oluşan ve özel duygu ve gözlemleri yansıtan eserler, edebî monografiler ve kitap olarak çıkmamış eserler şeklinde altı gruba ayırmış; özellikle ilk grupta yer alan kitapların ülkemizde öğretmenlik mesleğine dair yazılan ilk eserler olduğunu ifade etmiştir (Ongun, 1976). Ongun, ilkökul ve ortaokul öğretmenlerine yönelik olarak Umumî Usul-i Tedris, Hususî Usul-i Tedris, İlk ve Orta Tedrisatta Hususi Tedris Usulleri, Mufassal Umumi Tedris Usulleri, Ameli Tedris Usulleri adında eserler hazırlamıştır. Yazar, Umumi Usul-i Tedris adlı eserinde eğitim öğretim ile ilgili genel konuları ve öğretim yöntemlerini ele almıştır. Hususî Usul-i Tedris isimli eser, yazarın İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde vermiş olduğu dersleri içermektedir. Ameli Tedris Usulleri adlı eser mesleğe yeni başlamış aday öğretmenlere yönelik hazırlanmış, eserde derslerin nasıl yürütülmesi gerektiğine dair uygulamalı örneklere yer verilmiştir. İlk ve Orta Tedrisatta Hususi Tedris Usulleri adlı eserde Hususi Usul-i Tedris adlı esere ek olarak ortaokullardaki uygulamaların ayrıntıya girilmeden işlendiği görülmektedir. Mufassal Umumi Tedris Usulleri isimli eserde ise eğitim öğretim konuları ile öğretmenlik mesleğine dair konular ele alınmış ve bununla yeni öğretmenlere rehberlik edilmesi amaçlanmıştır (Ağcaoğlu, 2012).

Bu çalışmada, ülkemizde öğretmenlere yönelik olarak yazılan eserlerden biri olan Umumî Usul-i Tedris isimli eserin Usuller bölümünde ele alınan öğretim yöntemleri incelenmiş ve

günümüzde (2021) kullanılmakta olan öğretim yöntemleri ile benzerlikleri tartışılmıştır. Çalışma bu bölümle sınırlandırılmıştır. Zira öğretim yöntemlerine sadece bahsi geçen kitabın usuller bölümünde yer verilmiş, diğer bölümlerde ise eğitimle ilgili farklı konular ele alınmıştır. Osmanlı Dönemi'nde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında "usul" kavramı bugün kullanılan öğretim yöntemine karşılık gelmektedir. Eğitim öğretimde "yöntem" bir dersin işlenişinde izlenen yoldur. Ongun, eserinin "Usuller" bölümünde genel öğretim yöntemlerini ayrıntılı bir biçimde anlatmış ve bu yöntemleri özgün bir biçimde tasnif etmiştir.

Tanzimat Dönemi'nde Selim Sabit Efendi, Ayşe Sıdıka Hanım gibi eğitimciler yeni öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili eserler vermişlerdir ancak Ongun, bahsi geçen eserin Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de öğretmenlik mesleğine dair yazılan ilk eser olduğunu ifade etmiştir (Ongun, 1976). Bu nedenle bu eser, öğretim yöntem ve tekniklerinin geçmişi ve gelişimi ile ilgili bilgi edinmek adına önemli bir eser olarak kabul edilebilir. Buradan hareketle ülkemizde öğretim yöntem ve tekniklerinin tarihi gelişimini ortaya koyması bakımından eserin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında eğitim öğretimde kullanılan yöntemlerin bilinmesi için geçmişte konuyla ilgili yazılmış eserlerin bilinmesinin faydalı olacağı ifade edilmektedir (Pilav ve İnaç, 2019).

Literatürde Cemil Sena Ongun'un hakkında sınırlı sayıda ve farklı alan ve disiplinlerde bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Parın (2015) yaptığı çalışmasında, Cemil Sena'nın Millî Mecmua Dergisi'nde çıkmış yazılarından yola çıkarak estetik bilimindeki yerini tespit etmeye çalışmıştır. Ağcaoğlu (2012) hazırladığı yüksek lisans tezinde Cemil Sena'nın Hususi Tedris Usulleri adlı eserinde yer alan Türkçe özel öğretim yöntemlerini ele almıştır. Öztürk (2011) hazırladığı doktora tezinde Cemil Sena'nın estetik anlayışını ortaya koymaktadır. Aynı şekilde Topuz'un da (2004) Cemil Sena'yı felsefeci yönüyle araştırdığı görülmektedir. Yukarıdaki çalışmalar dışında Ongun'un hayatını, eserlerini, onun eğitime yönelik kitaplarını veya Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim öğretimde kullanılan yöntem ve teknikleri konu edinen başkaca bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eserinde yer alan öğretim yöntemlerinin incelenmesi ve güncel olarak kullanılan öğretim yöntemleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Umumî Usul-i Tedris isimli eserin Usuller bölümünde ele alınan öğretim yöntemleri nelerdir?
2. Umumi Usul-i Tedris isimli eserde ele alınan yöntemlerin bugünkü öğretim yöntemlerine göre durumu nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eserinde yer alan öğretim yöntemleri incelenmiştir. Nitel araştırmalarda yaygın bir kullanıma sahip olan doküman incelemesi yönteminde, araştırılması planlanan olgu veya olaylarla ilgili yazılı materyaller analiz edilir. Bu tür araştırmalarda ihtiyaç duyulan veriler gözlem ve görüşmeye gerek duyulmadan elde edilebilir. Bu yöntem uygulanırken bazı aşamaların takip edilmesi gerekmektedir. Dokümana ulaşıldıktan sonra orijinalliği kontrol edilir, elde edilen doküman anlaşıldıktan sonra veriler analiz edilir ve kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada da bu aşamalara uyulmuş, eserin orijinaline ulaşılarak veriler analiz edilmiş ve çalışmaya aktarılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eseri incelenmiştir. İncelenen eserin orijinal nüshası, Konya Yazma Eserler Kütüphanesinden elektronik ortamda talep edilmiş, verilen izin sonucunda e-kitap olarak temin edilmiştir. Bunun yanında yapılan literatür incelemesi sonucunda eserle ilgili olduğu düşünülen çok sayıda çalışma taranmış ve araştırmada kullanılmıştır.

Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyali, İstanbul Orhaniye Matbaası tarafından 1928 yılında basılan Cemil Sena Ongun'un Umumî Usul-i Tedris adlı eseridir. Genç öğretmenlere rehberlik etmesi amacıyla yazılan bu eser, Umumî Usul-i Tedris ve Hususî Usul-i Tedris olmak üzere iki cilt hâlinde yayımlanan eserin birinci cildir. Cemil Sena Ongun, eğitim öğretime dâhil olan yeni ve canlı usullerin topluca ele alınıp incelendiği bir eserin bulunmaması ve genç öğretmenlerin bu hususta yararlanabileceği eserlerin olmaması nedeniyle bu eseri kaleme almak istediğini ifade etmiştir (Ongun, 1928, s. 4-5). Umumî Usul-i Tedris isimli eser toplam 262 sayfadan ve 8 fasıldan oluşmaktadır. Eserin bölümleri aşağıdaki tabloya aktarılmıştır.

Tablo 1. Umumî Usul-i Tedris Adlı Eserin Bölümleri ve Bu Bölümlerde Yer Alan Konu Başlıkları

<i>Bölümler</i>	<i>Konu Başlıkları</i>
Birinci Bölüm	Terbiye İlmine Tarihî bir Nazar, Usul-i Tedrisin Ehemmiyeti ve Mahiyeti, Usul-i Tedrise Yardım Eden İlimler, Tedrisatın Gayesi, Usul-i Tedrisin Taksimi
İkinci Bölüm	Usul-i Tedrisin Esaslı Kaideleri, Mürebbi ve Mürebbiyenin Üfulesi, Ders Verdirmek Üfulesi
Üçüncü Bölüm	Usul-i Tedrisin Mevzuu (iki alt başlığı var) a) Mevzu b) Plan
Dördüncü Bölüm	İş Mektebi ve İş Prensipleri, Tedrisin Şekilleri ve Muallim Salahiyetinde Tekâmül, Toplu Tedris ve Temerküz
Beşinci Bölüm	Tedrisatta İnsiyak ve Alakalardan İstifade
Altıncı Bölüm	Muallimin Hazırlığı ve Soru Mertebeler Nazariyesi, Plan
Yedinci Bölüm	Usuller, Esasî Usuller, Yardımcı Usuller, Vasıta Usulleri
Sekizinci Bölüm	Vazifeler

Ayrıca kitabın sonunda bir lügatçe ve hata savap cetveli adı altında düzeltme tablosu yer almaktadır. Öğretim yöntem ve tekniklerine eserin yedinci bölümünde detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Bu nedenle çalışmada bu bölüm üzerinde durulmuştur.

Verilerin Analizi

Analiz aşamasında verilerin Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine transkripsiyonu yapılmıştır. Daha sonra bu veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizinde toplanan verilerin kavramsallaştırılması, daha sonra bu kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenmesi ve verileri açıklayan temaların tespit edilmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada da belirlenen tematik başlıklar altında sınıflandırılan veriler sistematik biçimde analiz edilmiştir. Eser incelendikten sonra verilerden uygun başlıklar oluşturulmuş, daha sonra her bir başlıkla ilgili doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bulguların daha anlaşılır olabilmesi için eserde yer alan yöntem ve teknikler günümüz yöntem ve teknikleriyle karşılaştırılmış ve tablo hâlinde sunulmuştur. Araştırmanın başından sonuna kadar yapılan tüm çalışmalarda ve verilerin çözümlenmesi sürecinde Türkçe Eğitimi Bölümünde görev yapan iki öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. Sağlıklı ve amacına uygun bir analiz yapabilmek için ilgili literatür incelenmiş, yapılan bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bilgilerden hareketle çeşitli yorumlar yapılmış ve sonuç kısmı oluşturulmuştur. Eserin incelendiği bölümlerde verilen örneklerin tamamı orijinal eserden alınmış ve italik yazı tipiyle gösterilmiştir.

Bulgular

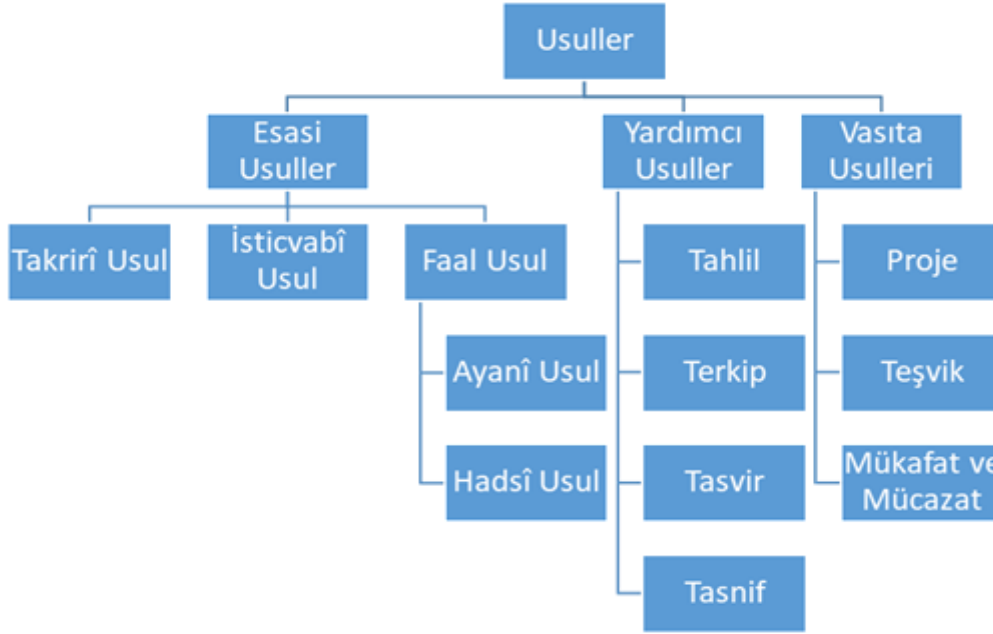
Umumî Usul-i Tedris İsimli Eserin Usuller Bölümünde Ele Alınan Öğretim Yöntemleri

Bu çalışmada Umumi Usul-i Tedris adlı eserin yedinci bölümü olan Usuller bölümü incelenmiş, Cumhuriyet'in ilk yıllarında hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin nasıl kullanıldığı ve nasıl sınıflandırıldığı gibi bilgiler güncel durumla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Eserde yedinci bölüme kadar öğretim yöntem ve tekniklerinin bazı genel esasları ele alınmıştır. Yedinci bölümde ise bu yöntem ve teknikler tüm yönleriyle anlatılmıştır. Ongun, öğretim yöntemini "usul" olarak ifade etmekte; derslerin öğretiminde öğretmenin hareket ve teşebbüslerini düzenleyen, hürriyetini az çok sınırlandıran sabit bir nizam olarak tanımlamaktadır. Öğretim tekniğini ise "tarik" olarak ifade etmekte ve takip edilen yöntem dairesinde usulün daha etkili olabilmesi adına öğretmenin müracaat edeceği vasıtalar olarak tanımlamaktadır. Ongun, yöntem ve teknik arasındaki ayrımı şöyle bir örnekle açıklamaya çalışmıştır: "*Bir tarih dersini lalettayin takrir etmek bir usuldür. Fakat bu dersin daha iyi anlaşılabilmesi için haritalara, resimlere, gezintilere müracaat etmek bir tariktir. Bu itibarla teknil mümareseler, temrinler, vazifeler, tarike dâhildir.*" (Ongun, 1928, s. 194).

Ongun, eserinde yöntem ve tekniklerin mükemmel bir sisteme tabi olması gerektiğini belirtmiştir. Usullerin; vasıtalı, vasıtasız, mihaniki, uzvi, kuvvânî vb. şekilde sınıflandırılabileceğini

ifade etmiştir (Ongun, 1928). Ongun, bu sınıflandırmalardan farklı olarak usulleri “*Esasî Usuller*”, “*Yardımcı Usuller*” ve “*Vasita Usulleri*” şeklinde sınıflandırmayı tercih etmiştir. Aşağıda bu usulleri gösteren bir şekil yer almaktadır.

Şekil 1. Umumî Usul-i Tedris İsimli Eserde Usullerin Çeşitleri

Yazarın yapmış olduğu bu tasnif bugünle karşılaştırıldığında genel öğretim yöntemlerinin bu tarz bir sınıflandırma ile ayrılmadığı ancak usullerin bugün derslerin işlenmesinde ve öğretilmesinde kullanılan yöntemlerle oldukça benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Umumi Usul-i Tedris İsimli Eserde Ele Alınan Yöntemlerin Bugünkü Öğretim Yöntemleriyle Karşılaştırılması

Önceki bölümde Umumî Usul-i Tedris isimli eserin Usuller bölümünde ele alınan öğretim yöntemleri açıklanmıştır. Bu bölümde ise Umumi Usul-i Tedris isimli eserde yer alan yöntemler başlıklar hâlinde ele alınmış ve bugünkü öğretim yöntemlerine göre durumu incelenmiştir.

Esasî Usuller

Ongun, esasî usulleri “Takriri”, “İsticvabi” ve “Faal” usuller olarak üçe ayırmıştır. Takriri usul, günümüzde anlatım veya düz anlatım yöntemi olarak geçmektedir. Ongun, anlatım yöntemini şu şekilde açıklamaktadır: “*Umumiyetle pek eskiden beri cari olan bu usul, bir sınıf talebesini aynı zekâ ve irfan seviyesi içinde görmek ve hepsini bir adam farz etmek suretiyle muallim tarafından herhangi bir mevzuun lalettayin anlatılması şeklinde itlak olunur.*” (Ongun, 1928, s. 202).

Bu açıklamadan sonra Ongun (1928), anlatım yönteminde öğretmenin aktif, öğrencinin ise pasif olduğunu, ilk çağdan beri kullanılmakta olan bu yöntemin usulü dairesinde yapılması gerektiğini ifade eder ve dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde sıralar:

1. Bu usulde anlatım kısa olmalı,
2. Çocukların diline uygun bir anlatım yapılmalı,
3. Vurgu, tonlama, telaffuz ve İstanbul ağzının kullanılmasına dikkat edilerek anlatım yapılmalı,
4. Teşbih, mecaz, istiare gibi çocukların henüz anlayamayacağı söz sanatlarından kaçınarak anlatım yapılmalı,
5. Anlatım kitaba veya herhangi bir nota bakılmadan doğaçlama şeklinde yapılmalıdır.

Yazar yukarıdaki maddeleri gerekçeleriyle açıkladıktan sonra öğretmenin anlatım yöntemini uygularken bazı noktalara dikkat etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre öğretmen, çocukların anlayıp anlamadığını kontrol etmeli, anlamayan veya yanlış anlayan öğrenciler için konuyu yeniden anlatmalı, dikkati dağılan çocuklar için hikâye veya masal anlatma yoluna giderek dikkatlerini tekrar konuya çekmeli ve arada bir çocuklara soru sormalıdır. Ayrıca yazar, bu usulün eğitim öğretimden tamamen çıkarılmasının mümkün olmadığını; hem faydalı hem zararlı yönlerinin olduğunu ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Ongun'un yapmış olduğu açıklamaların günümüzde kullanılan anlatım yöntemi ile birebir örtüştüğü ve verilen bilgilerin tamamen güncelliğini koruduğu söylenebilir.

Yazara göre esasî usullerden bir diğeri de isticvabî usuldür. İsticvabî usul bugün kullanılan soru-cevap yöntemine karşılık gelmektedir. Yazar isticvabî usulü şöyle tanımlamaktadır: *“Muallimin talebesiyle konuşması, müdavele-i efkâr etmesi, yekdiğerine sormak ve sorulan şeylere kısmen yardım etmek suretiyle aradığımız neticeye vasil olmaktan ibarettir.”* (Ongun, 1928, s. 209).

Yazara göre soru cevap yöntemi bazı kural ve kaidelere uyulduğu takdirde oldukça faydalı bir yöntemdir. Zira bu yöntem çocukların muhakeme etmesini sağlar, çocuk tümdengelim ve tümevarım ile hakikati ortaya çıkarmaya çalışır. Ona göre bu yöntemin faydalı olabilmesi için öğretmen derse hazırlıklı gelmeli, bir plan ve program dairesinde hareket etmeli, soru cevap yöntemi bir sohbet ortamında gerçekleştiği için dersin amaçlarından uzaklaşmamaya dikkat etmelidir. Ayrıca, anlatım yönteminin uygulanması gerektiği yerde soru cevap yöntemine, soru cevap yönteminin kullanılması gerektiği yerde anlatım yöntemine başvurulmamalıdır. Ongun, bu iki hususa dikkat edildikten sonra soru cevap yönteminin etkili ve faydalı bir yöntem olacağını ifade etmektedir. Bu açıklamaların ardından yazar derste çocuklara soru sorarken nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili açıklamalar yapmış ve bunları örneklerle göstermiştir.

Soru cevap yöntemiyle ilgili olarak yazarın üzerinde durduğu bir diğer husus da soru çeşitleri ile ilgilidir. Yazar derste sorulacak soruları, *“tahkikî sualler”*, *“tekşifi sualler”*, *“tamamlayıcı sualler”* ve *“karar veren sualler”* olarak sınıflandırmış ve bu soru çeşitlerini örneklerle açıklamıştır. Bunun yanında çocukların sorularına da değinen yazar bu konuda da öğretmenlere düşen görevler olduğunu

belirtmiştir. Ardından çocuklara sorulan sorulara nasıl karşılık verilmesi gerektiğini maddeler hâlinde izah etmiştir. Yazar son olarak yöntemi özetledikten sonra yöntemin eleştirilen yönlerini açıklamış fakat bu eleştirilere katılmadığını ifade etmiştir. Yazarın uzunca bir şekilde anlattığı isticvabî yöntemin de takrir yönteminde olduğu gibi güncelliğini koruduğu ve hâlâ derslerde en çok başvurulan yöntemlerden biri olduğu söylenebilir.

Ongun, esasî usullerden bir diğerinin de faal usul olduğunu söylemekte ve bu usulü şu şekilde açıklamaktadır:

“Asri terbiyenin bütün ruh ve kudretini temsil etmesi itibariyle esasi usullerin bir nev’i addettiğimiz faal usul tek mil diğer usullere müdahale eden ve hey’et-i mecmuasına hayat veren bir usuldür. Bu itibarla bir nev’i yardımcı usul mesabesinde dir. Tedrisatın ezberden, lafızdan ibaret olabilen akim ve iskolastik şeklini ortadan kaldıran, müşahedeyi, tecrübeyi, kitapsız ve fakat müşahhas ve tabiiilerin yardımıyla çocuğu teşkil etmeyi istihdaf eden asri ve feyyaz bir usuldür.”
(Ongun, 1928, s. 226)

Yazarın yapmış olduğu bu tanıma göre faal usul bir yöntemden çok bir ilke ya da bir yaklaşımdır ve günümüzde kullanılan yaparak yaşayarak öğrenme ya da aktif öğrenme yaklaşımına karşılık gelmektedir. Zira yazar faal usulün esaslarını açıklarken çocukların tek bir duyu yardımıyla değil, sinirlerinin, kaslarının ve diğer uzuvlarının da yardımıyla öğrendiğini, bu nedenle bütün duyuların uygun dürtülere temas etmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yöntemde çocuğun kendi kendine öğrendiğini, yaratıcılık kabiliyetinin arttığını, hafızasının güçlendiğini, usanmadan ve yorulmadan ilerlediğini ifade etmektedir. Yazar; okul gezilerinin, seyahatlerin, açık hava okullarının faal usulün neticeleri olduğunu ve tabiatın bu yöntemde oldukça önemli bir yer tuttuğunu söylemektedir. Özellikle meslek okullarında bu yöntemin bir prensip olarak kabul edildiğini ifade etmiştir. Çocukların kitaplardan öğrendiklerini unutmalarının muhtemel olduğunu ancak gezi ve gözlem yaparak öğrendiklerinin daha kalıcı olacağını belirten Ongun; toplum, hayat ve okul arasında bir münasebet ve ahenk bulunması gerektiğini söylemiş ve eğitimde bunu yapan okulların faal usulü benimsediklerini ifade etmiştir. Bugün öğrenmede sosyal bağlam ve çevrenin ilişkisinin olduğu ve bu ilişkinin giderek arttığı (Arslan, 2016) göz önünde bulundurulduğunda yazarın açıkladığı usulün güncel olarak kullanılmakta olan aktif öğrenme yaklaşımı ile uyduğu söylenebilir.

Ongun, faal usulü kendi içinde ayanî ve hadsî usul olarak ikiye ayırmaktadır. Yazar, ayanî usulü öğrencilerin, okulların bazı nedenlerden gezi ve gözlem yapamadıkları dolayısıyla doğayı gözlemleyemedikleri durumlarda doğanın bir kopyasının, numunesinin ya da taslağının okula getirilerek uygulanması olarak tanımlamaktadır. Bu numuneler aslına ne kadar yakın olursa öğrenme o kadar faydalı olacaktır. Resimler, sinemalar, kabartmalar laboratuvar ortamları bu yöntemde kullanılabilen araçlardır. Ayanî usulün güncel olarak kullanılmakta olan örnek olay ve gösterip yaptırma yöntemleriyle benzeyen yönlerinin olduğunu söylemek mümkündür. Örnek olay

yönteminde öğrenme, gerçekleri yansıtan bir olay çevresinde gerçekleşirken gösterip yaptırma yönteminde ise mesleki beceri kazandırmak adına bir işlemin bütün aşamalarının önce gösterilmesi, ardından öğrenciye yaptırılması esasına dayanmaktadır. Bu açıdan ayanî usulün adı geçen iki yöntemle benzer olduğu söylenebilir.

Ongun'un faal usulün içinde ele aldığı bir diğer usul de hadsî usuldür. Hadsin kelime anlamı sezgi ve sezgidir. Yazar kelimeyi *derûnen hissetmek* şeklinde açıklamıştır. Yazara göre bu yöntemin ayrı bir başlık altında ele alınmasına gerek yoktur. Zira faal ve ayanî usulün esas amacı öğrenciye eşya ve hakikatleri sezdirmektir. Dolayısıyla hadsin bir usul değil, bir amaç olması gerektiğini ifade etmiştir. Yazar bu düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

"Bütün melekatiyle çalışan, yani hasseleriyle ve zihniyle çalışan, muhayyilesini, tasavvur ve dikkatini, hafızasını, muayyen şeyler üzerine tatbik etmek iktidarında olan her fert, intibak ettiği eşyadan hadiselerin hadsine malik olur. Bu nokta-i nazardan hads bir usul olmaktan ziyade temin edilmesi icap eden bir gayedir." (Ongun, 1928, s. 232)

Yazarın ifadesinden de anlaşılacağı üzere birey bütün melekelerini öğrenme sürecine dâhil edebildiği sürece derin bilgi sahibi olabilmektedir ve bunun da bir usul değil, bir amaç olması gereklidir. Yukarıda da belirtildiği gibi yazarın bu görüşü öğretimde yaparak yaşayarak öğrenme ilkesini hatırlatmaktadır. Çünkü yaparak yaşayarak öğrenmede öğrenci tüm duyularını kullanır. Böylece etkili ve kalıcı öğrenme gerçekleşir (Özbay, 2006; Tan ve Temiz, 2003).

Yardımcı Usuller

Ongun, yardımcı usulleri *tahlil, terkip, tasvir ve tasnif* usulleri olmak üzere dörde ayırmıştır. Yazar, tahlil usulünü şu şekilde açıklamıştır: *"Bir küll halinde ve fakat yekdiğeriyle alakası olmadan öğrenilmiş ve öğretilmiş olan hakikatleri kendi ecza ve anasırıyla tefrik etmekten yani gittikçe umumi mevzulara ve mücerret fikirlere doğru irtika vasıtalarını ihzar etmekten ibarettir."* (Ongun, 1928, s. 196).

Ongun, bir şeyin sebebini ve sonucunu, etkisini, dil, düşünce ve amaca göre tahlil etmek için mantıkî, tasvirî, izahî gibi tahlil çeşitlerinin kullanıldığını belirtmiştir. Bunların dışında yazar sun'î ve tabîî tahlil diye iki tahlil çeşidinden bahsetmektedir. Tabîî tahlil bizzat duyularla yapılan tahlildir; sun'î tahlil ise mikroskop, büyüteç ya da kimyevi aletlerle yapılan tahlildir. Yazar tahlil usulünü tümdengelim yöntemine benzetmektedir. Ancak tümdengelim yönteminin bir tanım ve kanuna, tahlil usulünün ise doğru kabul edilmiş tümdengelimsel bir düşünceye dayandığını belirtmiştir. Yazarın yapmış olduğu bu tanım ve açıklamalara göre tahlil usulü güncel olarak kullanılmakta olan çözümleme yöntemine karşılık gelmektedir.

Ongun'a göre yardımcı usullerden bir diğeri *terkip* usulüdür. Yazar terkip usulünü şu şekilde açıklamıştır: *"... çocuk tarafından malum olan münferit, ve münzevi fikirleri ictimaileştiren, müşahhaslaştıran bir faaliyettir."* (Ongun, 1928, s. 198).

Yazara göre belli bir konu ya da dersin diğer konu ve derslerle bağlantısını sağlamaya çalışmak terkip olduğu için terkip usulü aynı zamanda bir nevi tümevarım yöntemidir. Ayrıca yazar tahlilsiz terkip; terkipsiz tahlil olamayacağını vurgulamaktadır. Bu açıklamalara göre terkip usulü güncel olarak kullanılmakta olan bireşim yöntemine karşılık gelmektedir.

Eserde ele alınan yardımcı usullerden bir diğeri de *tasvir* usulüdür. Yazara göre bu usul özellikle yukarıda bahsedilen ayanî usul vasıtalarının yetersiz kaldığı yerde başvurulan bir yöntem olarak ifade edilmektedir. Burada öğretmen anlatım tekniğini çok iyi kullanarak duyduklarını ve düşündüklerini öğrenciye yaşatabilmelidir. Öğrenci bu yöntemde edilgen durumda olduğu için öğretmen tasvire başvurarak soyut kavramları öğrenciye yaşatmalı, öğrencinin hayal gücünü harekete geçirmeli ve öğrenciyle verilmek istenen düşünce arasında bağlantı kurmalıdır. Bu yöntem kullanılırken öğretmenin hayalperest, abartıcı hatta yalancı duruma düşmemesi için yöntemi dikkatli kullanması gerekmektedir. Bu yöntem bugün doğrudan bir öğretim yöntemi olarak geçmemektedir. Ancak tasvirin kelime anlamı betimlemedir ve betimleme hâlihazırda bir anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yolu olarak kabul edilmektedir. Bu itibarla bir benzerliğinin olduğu söylenebilir.

Yazarın eserde son olarak ele aldığı yardımcı usul *tasnif* usulüdür. Yazar bu usulün her üç esas usulde de kullanıldığını belirtir. Bu usul eserde şöyle açıklanmaktadır:

“Tasnif demek... aralarında rabita bulunmayan ve hayatta her ne suretle olursa olsun umumi bilgiler ve ittilalar hâlinde malik bulunduğumuz hakikatleri, kendi zümreleri dâhilinde sınıflara, nev'lere, cinslere zümrelere tefrik etmektir... Hülasa tasnif usulü, malumatımızı inzibat altına almak ve onlara aklî ve mantikî bir nizam vermek, hatıra ve hafızanın tasarrufunu temin eylemektir.” (Ongun, 1928, s. 201)

Bu açıklamalara göre tasnif usulü bilgileri kendi içinde anlamlı ve düzenli bir şekilde sınıflara ayırma yöntemidir. Bugün şemalaştırma ve kavram haritalarının bir çeşidi olan sınıflama haritaları tam olarak bilgiyi mantıklı ve sistemli bir şekilde sınıflamada kullanılan tekniklerdir (Sübaşı, 2000; Tokcan, 2015). Bu itibarla tasnif usulü ile sınıflama haritaları ve şemalaştırma tekniklerinin benzer olduğunu söylemek mümkündür.

Vasıta Usulleri

Ongun vasıta usullerini; *proje, teşvik, mükâfat ve mücazat* usulleri olmak üzere dörde ayırmıştır. *Proje usulü* yazara göre çeşitli uyarıcılar aracılığıyla kişiyi gayrete getirme, faaliyete geçirme, kişide çalışma isteği uyandırma usulüdür. Bunu yapabilmek için geçici veya yapay bazı fikirlerin etkisi kullanılır ya da çocuğun yapması gereken ancak nasıl yapacağını bilemediği bir hususta öğrenci bilinçlendirme yoluyla harekete geçirilir. Dolayısıyla yazar, proje usulünün bir ön bilgi, ön imgeleme olduğunu söylemektedir. Bu usulde öğretmenin vazifesi çocuklara yapması gerekenlerin bir planını vermektir. Öğrenciler de bu plan dairesinde işlerini tamamlarlar. Çalışma, grup hâlinde yapılan bir çalışma ise en son bütün çalışmalar bir araya getirilir, bireysel bir çalışma ise yapılan iş bireysel olarak

tamamlanmış olur. Yazara göre proje usulü her derse tatbik edilebilir. Örneğin sınıfın süslenmesi, dekore edilmesi; okul içinde bir müze, bir köşe oluşturulması gibi projeler öğrencilere yaptırılabilir. Yazara göre bu usulün en önemli noktası öğrencinin verilen işi emir telakki etmeden hevesle ve kendi isteğiyle yapmasıdır. Yazarın yapmış olduğu bu açıklamalara göre proje usulünün güncel olarak karşılığının proje tabanlı öğrenme olduğu söylenebilir.

Yazarın eserde ele aldığı bir diğer vasıta usulü *teşvik usulü*dür. Yazar bu usulün amacının çocuğu dışardan değil, içten gelen bir saik ile faaliyete sevk etmek olduğunu ifade etmektedir. Proje usulünde de çocuğun heveslendirilmesi ve isteklendirilmesi gerekli olduğu için aslında bu usulün bir çeşit proje usulü olduğunu belirtmektedir. Bu usulde projeden başka çocukları teşvik edecek başka güdüleyiciler de bulunmaktadır. Örneğin, bazı çocuklar kıyaslanmaktan bazıları öğretmenden ilgi görmekten bazıları ise bir amaç için çalışmaktan hoşlanabilirler. Dolayısıyla çocuğa verilecek görevin cazip olması ya da cazip hâle getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yazara göre tüm bunlar yapılırken çocuğun farkında olmamasına dikkat edilmelidir. Zira çocuk kendisine verilen teşviklerin öğretmek için verildiğini anlarsa çocuğun hevesi azalacaktır. Bu nedenle bu usul kullanılırken dikkatli olunmalıdır. Çünkü her yöntemde olduğu gibi bu yöntemin de yanlış kullanılması yarardan çok zarar getirecektir. Örneğin çocuklar arasında rekabet oluşturmak, teşvik edici bir vasıta olabilir. Ancak çocuğun gururuna dokunacak ya da onu mahcup edecek düzeye geldiğinde rekabet zarar verici bir hâl alacaktır. Yazarın ifade ve tanımları eğitimde güdülenme konusunu hatıra getirmektedir.

Yazarın vasıta usulleri arasında gösterdiği son usul *mükâfat ve mücazat usulü*dür. Yazar bu usulü şöyle açıklamıştır:

“Faaliyetlerimizi afakî kıymetlerle, afakî hislerle takyîd, eden bir usuldür. Bundan fazla bir şeyi yaparsan sana falan şeyi veririm, falan vazifeyi ifa edersen falan mevkîe gelirsin... veyahut ma’kusen vazifeyi ifa etmezsen tekdir olunursun, ceza alırsın, mahrum olursun ilh. nev’inden yekdiğerine zıt iki haricî ve arzî bir münebbih ile ferdi faaliyete getirmektir.” (Ongun, 1928, s. 241)

Yazar: *“Mükâfat takdir için mücazat ise maddi manevi bir elem için tatbik edilen bir inzibat vasıtasıdır.”* der (Ongun, 1928, s. 242). Bu ifadelerle göre mükâfat ve mücazat usulünün güncel anlamda tam olarak ödül ve ceza yöntemine karşılık geldiği söylenebilir. Eğitimde bireyin davranışlarına yön vermek için ödül ve ceza sistemleri uygulanmaktadır. Ödül, bireyin istedik ve hoş giden davranışları karşısında haz duyması için verilen pekiştiricilerdir. Ceza ise bireyin istenmeyen davranışları karşısında üzüntü ve pişmanlık duymasını sağlayan yaptırımlardır (Aydın, 2000). Eğitimde ödül ve ceza ölçülü ve dikkatli kullanılmalıdır. Aksi takdirde olumsuz sonuçların ortaya çıkma ihtimali vardır (Kayıkcı, 2013).

Sonuç olarak Ongun, vasıta usullerinin esas amacının çocuğu motive etmek, onda çalışma gayret ve isteği oluşturmak olduğunu ifade etmektedir. Bu usullerin hepsinin esasî usullerin

bünyesinde bilfiil bulunduğunu, bu itibarla ayrı bir usulden ziyade öğretmenin muamele şekli olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bulguların daha açıklayıcı olması için aşağıda, usullerin günümüz yöntem ve teknikleriyle karşılaştırıldığı bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo 2. Cemil Sena Ogun'un Ele Aldığı Usullerin Günümüz Yöntem ve Teknikleriyle Karşılaştırılması

<i>Cemil Sena Ogun'un Bahsi Geçen Eserinde Yer Alan Usuller</i>	<i>Bu Usullerin Günümüzdeki Karşılığı</i>
Takriri Usul	Düz Anlatım Yöntemi
İsticvabi Usul	Soru Cevap Yöntemi
Faal Usul	Yaparak Yaşayarak veya Aktif Öğrenme
Tahlil	Çözümleme Yöntemi
Terkip	Bireşim Yöntemi
Tasvir	Betimleme
Tasnif	Sınıflama Haritaları ve Şemalaştırma Teknikleri
Proje	Proje Tabanlı Öğrenme
Teşvik	Güdülenme
Mükâfat ve Mücazat	Ödül ve Ceza Yöntemi

Sonuç

Eğitim öğretimden sanata, felsefeden ilahiyata kadar birçok alanda eser vermiş, döneminin aydınlarından biri olan Cemil Sena Ogun, Cumhuriyet'in ilk yıllarında genç öğretmenlere rehberlik etmesi için Umumî Usul-i Tedris adlı bu eseri kaleme almıştır. Yazar, eserin ülkemizde öğretmenlik mesleğine dair kaleme alınan ilk eser olduğunu ifade etmektedir. Eserin bu alanda yazılan ilk eser olması ve güncel öğretim yöntem ve tekniklerine kaynaklık etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu nedenle özellikle eserin yedinci bölümünde yer alan yöntem ve teknikler incelenmiş ve bunlar günümüzde uygulanan yöntem ve tekniklerle karşılaştırılmıştır. Yedinci bölümde *Usuller, Esasî Usuller, Yardımcı Usuller, Vasta Usulleri* şeklinde dört başlık yer almaktadır. Cumhuriyet öncesinde de yöntemlerin farklı sınıflandırmalara tabi tutulduğu görülmektedir. Örneğin, Selim Sabit Efendi *Usul-i İnfirâdiyye, Usul-i İctimâiyye ve Usul-i Mütekkabile* şeklinde bir tasnif yapmıştır (Türk, 2009). Benzer şekilde Ayvazof (1906) *Usul-i İnfirâdiyye, Usul-i İctimâiyye, Usul-i İştirâkkiyye* vs. şeklinde bir tasnife tabi tutmuştur. Ogun, *usul* ifadesini *yönteme, tarik* ifadesini ise *teknike* karşılık olarak kullanmış, usuller bölümünde bu ikisinin tanımını yaparak aralarındaki farkı belirtmiş ve konu hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

Yöntem ve teknik kavramları ile ilgili yapılmış çalışmalarda yöntem konusunun öğretmen tarafından öğrenciye, zamana ve konuya uygun olarak seçilmesi ve öğretim sürecinin planlı bir şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir (Akyürek, 2013; Tok, 2011). Buna göre herhangi bir dersin öğretimi esnasında öğretmenin gelişigüzel bir biçimde ve özgür davranamayacağı, her adımında

planlı ve programlı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ongun da öğretim yöntemlerinin, dersin işlenişinde öğretmenin bu noktada serbest davranmasının önüne geçtiğini belirtmektedir. Literatürde öğretim teknikleri ile ilgili yapılan tanımlar da Ongun'un yapmış olduğu tanımla benzerlik göstermektedir. Özbay (2006) tekniği; yöntemin araç gereçlere, şartlara, kişilere ve zamana göre uygulanma biçimi olarak tanımlamaktadır. Buradan hareketle Ongun'un kavramlarla ilgili yaklaşımının hâlâ güncelliğini koruduğu sonucuna varılabilir.

Esasî Usuller bölümünde *takriri, isticvabi ve faal* usuller yer almaktadır. Takriri usul, düz anlatım yöntemine; isticvabi usul, soru cevap yöntemine; faal usul ise yaparak yaşayarak veya aktif öğrenmeye karşılık gelmektedir. Bu durumda faal usul bugün bir yöntemden çok bir ilke veya yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Zira Arslan (2016) da aktif öğrenmeden bahsederken onun, öğrencilerin aktif olmasını temel alan pek çok yaklaşımdan oluştuğunu dile getirmektedir.

Yardımcı usuller başlığı altında ise *tahlil, terkip, tasvir ve tasnif* adı altında dört yardımcı usulden bahsetmiştir. Yazarın yapmış olduğu açıklamalara bakıldığında tahlil usulü güncel olarak kullanılmakta olan çözümleme yöntemine karşılık gelmektedir. Özbay (2006) çözümleme yöntemini şöyle açıklamaktadır: “Bir öğretim yöntemi olarak çözümleme, bir bütünü amaçlı olarak parçalarına ayırarak yapısını, işleyişini vs. ortaya koyma işidir.” Ayrıca çözümleme yöntemi anlatım ve soru cevap yöntemlerini destekleyici bir öge olarak da kullanılabilir (Aşlıoğlu, 1993). Ongun'un bu yöntemi yardımcı yöntem olarak kabul etmesi, Aşlıoğlu'nun ifadesiyle örtüşmektedir.

Yardımcı usullerden tasvir, betimlemeye karşılık gelmektedir. Fakat tasvir bugünkü kaynaklarda bir yöntem olmaktan ziyade bir anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yolu olarak değerlendirilmektedir. Yine yardımcı usullerden biri olan terkip, bireşim yöntemine; tasnif ise sınıflama haritaları ve şemalaştırma tekniklerine benzemektedir. Çünkü bireşim yöntemi birbiriyle ilişkisi olan olay, konu, öge vb. parçaların, bütüne ulaşmak için birleştirilmesi işidir (Kavcar ve Oğuzkan, 1987). Yazarın tahlil ve terkinin birbiriyle ilişkili usuller olduğu yönündeki ifadesi güncel kaynaklarla örtüşmektedir. Zira söz konusu kaynaklarda çözümleme ve bireşim yöntemlerinin birlikte ele alındığı görülmekte, bireşimin de çözümleme gibi anlatım ve soru cevap yöntemlerini destekleyici bir yöntem olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Aşlıoğlu, 1993).

Vasita usulleri bölümünde ise *proje, teşvik, mükâfat ve mücazat* başlıkları yer almaktadır. Proje, güncel anlamda proje tabanlı öğrenmeye karşılık gelmektedir. Proje tabanlı öğrenmede öğrenci öncelikle ilgi duyduğu bir alana yönlendirilir, öğrencinin merak ettiği bir konu hakkında çalışma yapması sağlanır. Ayrıca öğrenci ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda çalıştığı için yapılan çalışmada daha fazla şey öğrenecektir. Proje tabanlı öğrenmede öğretmen rehber rolündedir, öğrenci aktiftir. Projeler bireysel yapılabileceği gibi grupla da yapılabilir (Doğanay ve Tok, 2011).

Görüldüğü gibi yazarın bahsettiği proje usulü ile proje tabanlı öğretimin aynı yöntemler olduğu söylenebilir.

Teşvik, günümüzde eğitimde güdülenme konusuna karşılık gelmektedir. Güdülenme; isteklendirme ve yönlendirme anlamlarına gelen bir kavram olup bireyde bazı içsel güdülerin olmasına bağlı olarak gerçekleşen bir durumdur (Karatepe, 2005). Öğrenme sürecinde öğrencinin aktif olarak yer alabilmesi için bu süreçte istekli yani güdülenmiş olması gereklidir. Bu açıdan güdülenme öğrenme öğretme sürecinin en önemli öğelerinden biridir (Kelecioğlu, 1992). Yakın dönemde yapılan birçok çalışma içsel güdülenmenin öğrenmede başarıya etkisini ortaya koymuştur (Newman, 1990; Pintrich ve De Grott, 1990; Pokay ve Blumenfeld, 1990). Bu noktada yazarın bahsettiği teşvik usulü, bugün araştırmalara konu olan eğitimde güdülenme konusuyla benzerlik göstermektedir.

Mükâfat ve mücazat ise ödül ceza yöntemine karşılık gelmektedir. Ongun'a göre en yüksek terbiye müessesesi ceza ve mükâfata ihtiyaç göstermeyendir. Ancak bu yöntemin kullanılması oldukça dikkat gerektiren bir husustur. Öğrenci kişiliği, yaşam tarzı vs. ceza ve ödülün tesirinde etkilidir. Bu durumda yazarın düşüncelerinin bugünle örtüştüğünü söylemek mümkündür.

Sonuç olarak yazarın öğretmenlik mesleğine yönelik yazdığı bu eser, eğitim öğretimin öneminden bahsetmekte, konuyla ilgili çeşitli bilgiler vermekte ve okullarda uygulanması gereken yöntem ve teknikleri konu edinmektedir. Yöntem ve teknikleri tanımlayan yazar, konuları daha anlaşılır kılmak için yer yer örneklere de başvurmuştur. Eser, öğretim bakımından zengin bir içeriğe sahip olması bakımından önemli görülmekte ve yararlanılması gereken önemli bir eser olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca yazarın Cumhuriyet Dönemi'nin başlarında bugün hâlâ kullanılan yöntem ve tekniklerden bahsetmesi ve öğretmenlere bu konuyla ilgili kılavuz niteliğinde bir kitap hazırlaması dikkate değer bir husustur. Bu durum, pedagoji ve eğitimbilim konusunda yazarın bulunduğu dönemin ne kadar ilerisinde olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

- Ağcaoğlu, A. (2012). *Cemil Sena'nın Türkçe'nin öğretimi üzerine yaptığı çalışmalarının değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akyürek, S. (2013). *Din öğretimi, model, strateji, yöntem ve teknikler*. Ankara: Nobel Akademik.
- Arslan, M. (2016). Aktif öğrenme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 92-105. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1490/18012> sayfasından erişilmiştir.
- Aşlıoğlu, B. (1993). *Ortaokullarda Türkçe öğretimi*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayvazof, H. S. (1906). *Usûl-i tadrîs ve ta'lîm-terbiye*. Azerbaycan: Bahâriye Matbaası.

- Demirel, R. (2009). *Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Atatürk Dönemi uygulamaları*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğanay, A. & Tok, Ş. (2011). Öğretimde çağdaş yaklaşımlar. A. Doğanay (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri içinde* (s. 239-301). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karatepe, S. (2005). Ödüllendirme yönetimi: örgütlerde güdülemeye duyarlı bir yaklaşım. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60(4), 117-132. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3217/44790> sayfasından erişilmiştir.
- Kavcar, C. & Oğuzkan, F. (1987). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Kayıkçı, M. (2013). *İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme yolları (ödül ceza yöntemi)*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kelecioğlu, H. (1992). Güdülenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 175-181. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7829/102968> sayfasından erişilmiştir.
- Newman, R. S. (1990). Children's help-seeking in the classroom: the role of motivational factors and attitudes. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 71-80. doi: [10.1037/0022-0663.82.1.71](https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.71)
- Ongun, C. S. (1928). *Umumî usul-i tedris*. İstanbul: Orhaniye Matbaası.
- Ongun, C. S. (1976). *Filozoflar ansiklopedisi* (4. cilt). Ankara: Remzi Kitapevi.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Öztürk, T. (2011). *Cemil Sena'nın estetik ve sanat anlayışı*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Parın, K. (2015). *Cemil Sena Ongun'un Milli Mecmua'daki sanat ve edebiyat yazıları*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pilav, S. & İnaç, S. (2019) Türkçe eğitimi açısından Celal Nuri İleri'nin "Yeni Alfabe ve İmla Dersleri" adlı eseri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1179-1194. doi: [10.16916/aded.582026](https://doi.org/10.16916/aded.582026)
- Pintrich, P. R. & De Groot, E. V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33-40. doi: [10.1037/0022-0663.82.1.33](https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.33)
- Pokay, P. & Blumenfeld, P. C. (1990). Predicting achievement early and late in the semester: the role of motivation and use of learning strategies. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 41-50. doi: [10.1037/0022-0663.82.1.41](https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.41)
- Sübaşı, G. (2000). Etkili öğrenme: öğrenme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/subasi.htm sayfasından erişilmiştir.

- Tan, M. & Temiz, B. K. (2003). Fen öğretiminde bilimsel süreç becerilerinin yeri ve önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(13), 89-101. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11130/133117> sayfasından erişilmiştir.
- Tok, T. N. (2011). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. A. Doğanay (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde (s. 161-237). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal bilgilerde kavram öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Topuz, Ş. (2004). *Felsefeci olarak Cemil Sena ve Türk düşüncesindeki yeri*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türk, İ. C. (2009). Osmanlı Devleti'nde öğretim yöntemlerinin gelişimi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 267-291. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbedergi/issue/11252/134482> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Summary

In addition to the efforts to train teachers as a state policy, studies on the alphabet and first reading were carried out by the intellectuals of the period, and various works on teaching methods were published. Cemil Sena Ongun saw that among these works, there was no collective procedural book that would guide young teachers; therefore he stated that he wanted to write such a work. For this purpose, he prepared a work of two volumes called "Umumi Usul-i Tedris" and "Hususî Usul-i Tedris". In this study, the "Usuller" section of the work named "Umumi Usul-i Tedris", written by Cemil Sena Ongun, was examined. In the Ottoman Empire and the first years of the Republic, the concept of "Usul-i Tedris" corresponded to the teaching method used today. As it is known a method in education is the way followed in the teaching of a lesson. Ongun explained general teaching methods in detail in the "Usuller" section of his work and classified these methods in an original way.

In this study, the teaching methods discussed in the "Usuller" section of the work titled Umumi Usul-i Tedris, which is one of the works written for teachers in our country, were examined, and their similarities with the teaching methods currently used were discussed.

Ongun states that the mentioned work is the first work written on the teaching profession in Turkey. For this reason, this work can be regarded as an important work in order to learn about the history and development of teaching methods and techniques. It is stated that it would be useful to know the works written on the subject in the past in order to know the methods used in education.

In this study, it was aimed to examine the teaching methods in Cemil Sena Ongun's work titled Umumi Usul-i Tedris and to compare them with the current teaching methods. For this purpose, answers to the following questions were sought:

1. What are the teaching methods discussed in the Usuller section of the work named Umumi Usul-i Tedris?
2. What is the status of the methods discussed in the work named Umumi Usul-i Tedris compared to today's teaching methods?

In this study, the document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used, and the teaching methods in Cemil Sena Ongun's work named "Umumi Usul-i Tedris" were examined. In the document analysis method, which is widely used in qualitative research, written materials about the facts or events planned to be investigated are analyzed. The data needed in such researches can be obtained without the need for observation and interview. Some steps need to be followed while applying this method. After reaching the document, its originality is checked; after the obtained document is understood, the data is analyzed and used. In this study, these stages were followed, the original of the work was reached, and the data were analyzed and transferred to the study.

The data were analyzed using the content analysis method. During the research, the data classified under the determined thematic titles were analyzed systematically. After the work was examined, appropriate titles were created from the data, and then direct quotations were made about each title. Based on the information obtained, various comments were made, and the conclusion part was formed. In addition, while the work was transferred from the Arabic alphabet to the Latin alphabet, the original of the text was persevered. All of the examples given in the sections where the work is examined were taken from the original work and shown in italics.

The work titled Umumi Usul-i Tedris has a total of 262 pages and the book consists of eight chapters. The first part of the work is "Medhal", which is the introduction part, and there are five titles in this section. The first title is "A Historical Evil Eye to the Science of Education", the second title is "The Importance and Nature of Usul-i Tedris", the third title is "The Sciences that Help Usul-i Tedris", the fourth title is "The Purpose of Education", and the fifth title is "The Partition of Usul-i Tedris" in the form. There are three titles in the second part of the work. The first heading is "Fundamental Principles of Usul-i Tedris", the second heading is "The Tasks of Tutors and Governess", and the third heading is "The Teaching Task". In the third part of the work, there is a heading as "The Topic of Usul-i Tedris", and it is divided into sub-titles "Topic" and "Program". There are three titles in the fourth part of the work. The first heading is "Technical School and Technical Principles", the second heading is "Forms of Education and Evolution in Teaching Authority", and the third heading is "Collective Education and Concentration". In the fifth chapter, there is only one heading as "Benefiting from Humanities and Relevance in Education". There are two titles in the sixth chapter. The first heading is "Preparation of the Teacher and the Theory of Question Ranges", and the second heading is "Plan".

There are four titles in the seventh chapter. The first title is "Usuller", the second title is "Auxiliary Methodes", the third title is "Essential Methodes", and the fourth title is "Vehicle Methodes". In the eighth chapter, there is only one heading as "Duties". In addition, at the end of the book, there is a glossary and a correction table under the name of error scale table.

When this classification made by the author is compared with today, it can be said that the general teaching methods are not separated by such a classification, but the methods are quite similar to the methods used in the teaching and teaching of the lessons today.

As a result, this work, written by the author for the teaching profession, mentions the importance of education, gives various information about the subject, and deals with the methods and techniques that should be applied in schools. Defining the methods and techniques, the author also uses examples from time to time to make the topics more understandable. The work is considered important in terms of having a rich content in terms of teaching and draws attention as an important work that should be used. In addition, it is noteworthy that the author mentioned the methods and techniques that are still used today in the early Republican era and prepared a book for teachers on this subject. This situation shows how far ahead of the author's period in pedagogy and educational science.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu alışmaya birinci yazar %50, ikinci yazar % 50 oranında katkı sunmuştur.

Destek ve Teřekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar atışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesi yapılarak yürütüldüğünden etik kurul onayı gerektirmemektedir.